

veterinària

Actualitat

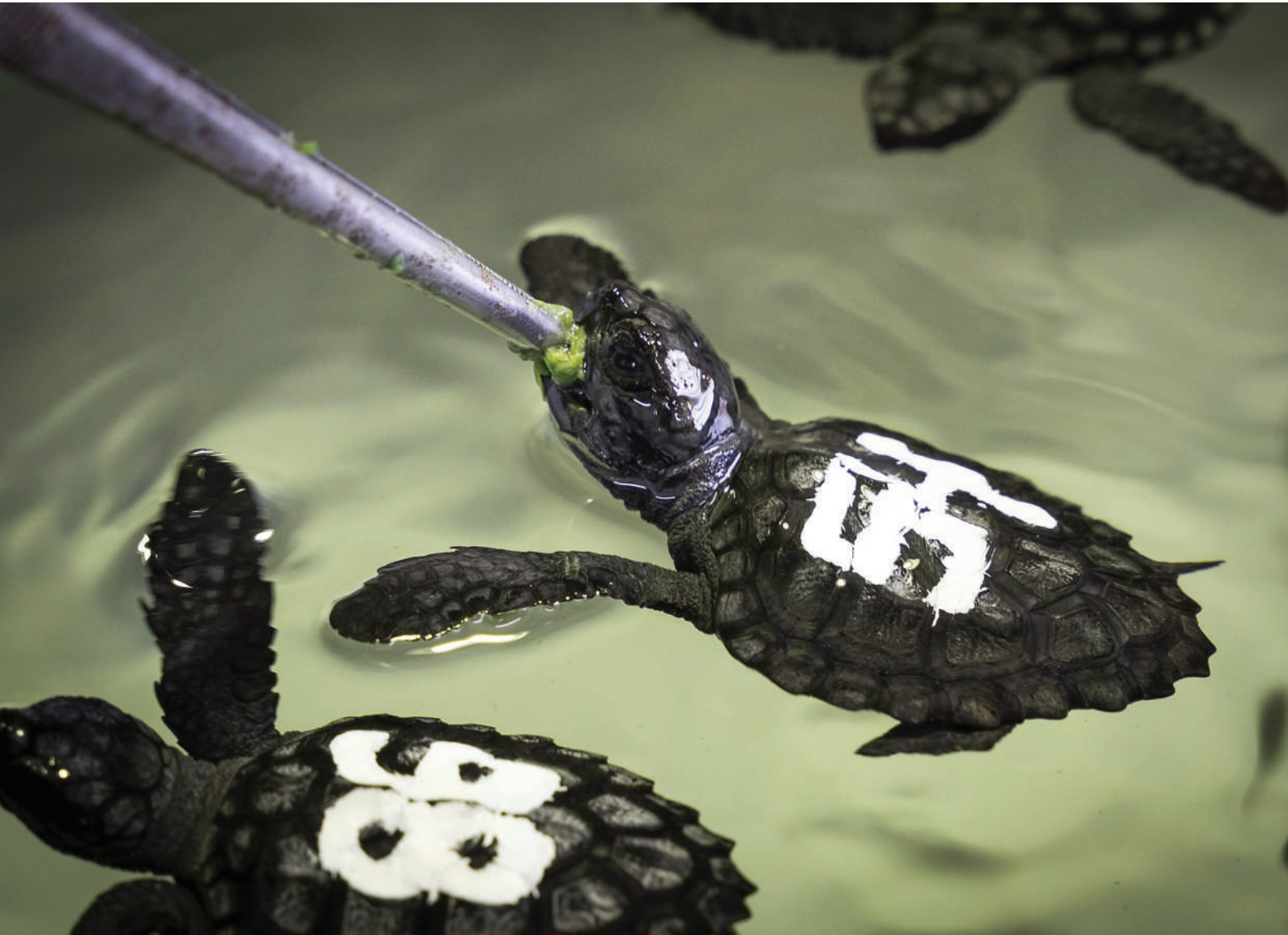
Entra en vigor la Llei de protecció dels drets i el benestar dels animals amb molts de punts pendent de desenvolupament

Actualitat

El col·lectiu veterinari celebra la festivitat del seu patró, Sant Francesc d'Assís, a a Mallorca, Menorca i les Pitiüses

Actualitat

Balears es lliura de moment de la incidència de la Malaltia Hemorràgica Epizootica, que s'expandeix per la península

IRFAP: Nidificacions emergents de tortuga babaua i el programa de *Head-Starting* a les Illes Balears

GLOBAL-IDENT™

XS 1.4

¿Quién es el próximo?

Yo!

Yo!

Yo!

STANDARD
ISO
11784

STANDARD
ISO
11785

STANDARD
ISO
11135-1

STANDARD
ISO
11607

MICROCHIP PARA LOS ANIMALES MÁS PEQUEÑOS

- **Aguja mas fina y afilada.**
Excelente penetración cutánea.

- **Inyector Ergonomico.**
Fácil manejo y aplicación.

- **Esterilización médica.**
De acuerdo a los estandares ISO 11135-1& 11607

azasa

Pioneros en sistemas de trazabilidad y bienestar animal.

4 Avepa: Formació continuada · AVEPA-SEVC 2023

5 Seguretat alimentària: Brot de botulisme associat al consum de truita de patata precuinada envasada en atmosfera protectora

6 IRFAP: Nidificacions emergents de tortuga babaua (*Caretta caretta*) i el programa de *Head-Starting* a les Illes Balears

8 Perfil col·legial: Kami Van Bömmel

12 Actualitat: Entra en vigor la Llei 7/2023 de protecció dels drets y el benestar dels animals

14 Actualitat: Celebració de Sant Francesc d'Assís a Mallorca, Menorca i les Pitiüses

17 Justícia alimentària: Curs en línia 'Escola de famílies per una alimentació saludable i sostenible'

18 Els nostres centres: Veterinària Es Port

20 Actualitat: Actualització de la Malaltia Hemorràgica Epizoòtica · Moren dues persones a Espanya a causa del Virus del Nil Occidental

21 Actualitat: Primeres reunions de feina amb els nous responsables de Ramaderia i Salut del nou Executiu autonòmic

22 Cas clínic: Presentat per Hospital Veterinari Canis

23 Col·legi · Art al COVID

Gràcies per venir!!!

Vivim temps convulsos al planeta a causa de les tensions geopolítiques actuals. El conflicte àrab-israelià, Ucraïna, Armènia i l'Azerbaidjan, Iran, Haití, Etiòpia...són crisis bèl·liques que sacsegen el món en aquest 2023 i que ens preocupen. Aquests assumptes que ens arriben des de la distància i un cert -o total- desconeixement omplen els informatius a diari i són objecte de converses domèstiques. Al final ens queda la tristesa per tanta gent innocent que pateix i el desig un tant utòpic de que es trobi una solució.

El més recent -i proper- d'aquests conflictes va ser un dels molts temes xerrats fa uns dies, entre veterinaris, durant la celebració del nostre patró, Sant Francesc d'Assís, al Valparaíso, on un any més gaudirem de la companyia de molts i moltes col·legues i acompanyants. Més de 350 persones inscrites són el millor aval d'un acte institucional i social plenament consolidat i que fa només tres anys hagué de ser anul·lat i que l'any 2021 es celebrà amb restriccions. És una vetlada per veure gent que fa temps que no vèiem, per recuperar contactes perduts o per conèixer noves que ens passen per alt. Certament és un 'break' per carregar piles davant la càrrega laboral i emocional a la que diàriament cada un fa front, i una alegria que tants de vosaltres us animéssiu a assistir-hi.

Voldríem agrair des d'aquestes línies la presència de tants amics i amigues, l'assistència de representants polítics i de col·legis professionals i, molt especialment, el compromís de la consellera de Salut i del conseller d'Agricultura -que confessà que per ben poc no agafà el camí veterinari- amb el nostre col·lectiu. Tenim la immensa sort de poder mantenir un diàleg fluït i profitós amb els responsables de les nostres àrees d'actuació i amb els seus equips tècnics, un fet que sens dubte ha de beneficiar la consecució dels nostres objectius. Continuem fent feina per ells.

veterinària 98

Edita: Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears (COVIB). **Direcció veterinària:** Jesús Martínez. **Direcció periodística:** Joan Sans (Dirkom). **Consell editorial:** Lluís Riera, Jorge Cañellas, Manuel Ruiz, Tomeu Martí i Iván Plasencia. **Fotografia:** Jaime Reina. **Maquetació:** G. Domenici. **Publicitat:** COVIB (Av. Comte de Sallent, 2, Principal A i B - Tel: 971 71 30 44/49). **Impressió:** Imprenta Mediterráneo. **Dipòsit legal:** PM-495-2013

El Comitè de Redacció recorda als col·laboradors de la revista que poden utilitzar tant el català com el castellà en l'elaboració dels seus articles. Veterinària no es fa responsable ni s'identifica amb les opinions que els seus col·laboradors expressen a través dels treballs publicats. Reservats tots els drets. Prohibida la reproducció total o parcial de qualsevol informació gràfica o escrita per qualsevol mitjà sense el permís escrit del Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears.

Formación continuada sobre oncología felina

Susana García Pérez de Ayala, certificada europea ESVPS en Medicina Felina y en cardiología, impartió la sesión el pasado 22 de septiembre

La sesión de formación continuada de AVEPA sobre medicina felina llegó a Baleares el pasado 22 de septiembre con una sesión técnica sobre oncología felina celebrada en Palma e impartida por la veterinaria Susana García Pérez de Ayala. La ponente es GPCert FelP, GPCert Cardio, acreditada por AVEPA en Medicina Felina, presidenta del grupo de especialidad en Medicina Felina de AVEPA (GEMFE), miembro del grupo de especialidad de Cardiología de AVEPA (GECAR) y coordinadora del Comité Científico de Amvac, entre otras.

La jornada, celebrada en el Hotel Occidental de la Playa de Palma, profundizó en la cirugía oncológica como

método más antiguo para tratar muchos tipos de neoplasias y repasó las técnicas quirúrgicas más adecuadas en los diferentes casos. Se trataron también los distintos tipos de síndromes paraneoplásicos más frecuentes ya que su conocimiento permite detectar las neoplasias en fases más tempranas y mejorar el pronóstico del paciente; los linfomas y su clasificación, así como las actualizaciones en el linfoma alimentario y, con más profundidad, de los linfomas extragastrointestinales que se ven con menos frecuencia; y se revisaron otros tumores frecuentes en gatos como el carcinoma de células escamosas, mastocitomas, y fibrosarcomas.

Barcelona acoge en noviembre el Congreso nacional de AVEPA-SEVC 2023

El Congreso Nacional de AVEPA-SEVC 2023 se celebrará este año en Barcelona del 9 al 11 de noviembre. Según AVEPA, la visión de su Congreso Nacional es la de ser el evento líder en Europa en formación continuada y en provisión de información, para la clínica de animales de compañía, además de llevar al conjunto de la comunidad veterinaria europea de animales de compañía a los más altos niveles de ejercicio profesional.

Para ello se han diseñado innovadores programas de formación continuada, incluyendo talleres y sesiones interactivas para grupos reducidos, basados en la más actual información científica práctica, la cual podrá ser aplicada inmediatamente en el centro veterinario. También se presentará lo último en productos, servicios y equipamiento disponibles hasta el momento, en la mayor exhibición comercial de Europa.

Brote de botulismo asociado al consumo de tortilla de patatas precocinada envasada en atmósfera protectora

Se comunicaron hasta nueve casos de personas afectadas que presentaban como vínculo común el haber consumido tortilla de patata, envasada en atmósfera protectora y refrigerada, procedente de la misma planta de producción

El pasado 22 de julio, la Agencia Española de Seguridad Alimentaria y Nutrición (AESAN) emitió una notificación de alerta alimentaria por la comunicación de 2 casos humanos de botulismo confirmados en Italia, que referían haber consumido como único alimento en común una tortilla de patata adquirida en un supermercado de Valladolid. La tortilla era del tipo envasada en atmósfera protectora, refrigerada, y lista para ser consumida previo calentamiento.

El fabricante de la tortilla era una conocida empresa alimentaria española, con varias plantas de producción, que comercializa el producto con su propia marca y también con marca blanca de importantes cadenas de distribución de alimentos. En cuanto tuvo conocimiento de los casos y, a la espera de realizar las correspondientes investigaciones, paralizó la producción en una de sus plantas.

En días sucesivos se fueron comunicando más casos de personas afectadas, hasta un total de 9, que presentaban como vínculo común el haber consumido tortilla de patata procedente de la misma planta de producción de la que procedía la que consumieron los 2 primeros casos confirmados.

El botulismo es una enfermedad grave que en determinadas ocasiones puede llegar a ser mortal, aunque es relativamente inusual. Es una intoxicación causada generalmente por la ingesta de alimentos contaminados con neurotoxinas muy potentes, producidas por la bacteria *Clostridium botulinum*. Esta bacteria produce esporas termorresistentes ampliamente difundidas en el medio ambiente que, en ausencia de oxígeno, germinan, crecen y excretan toxinas. La bacteria botulínica necesita para su desarrollo alimentos poco ácidos o alcalinos, con valores de pH superiores a 4,5, y temperaturas superiores a las de refrigeración, aunque existe un tipo de *Clostridium botulinum* capaz de germinar sus esporas a bajas temperaturas.

Entre los alimentos más expuestos al botulismo están las carnes o pescados crudos conservados mediante procesos de salado o ahumado deficientes, o algunas verduras poco ácidas o que pueden perder su acidez natural por la acción de otros microorganismos. También puede aparecer en productos enlatados. Y cada vez existe más preocupación por la comercialización de productos envasados al vacío y en atmósferas protectoras, que no sufren un tratamiento térmico suficiente para inactivar la posible presencia de esporas que pueden germinar en refrigeración.

Los síntomas iniciales incluyen fatiga intensa, debilidad y vértigo, seguidos generalmente por visión borrosa, sequedad de boca y dificultad para tragar y hablar. También pueden concurrir vómitos, diarrea, constipación e inflamación abdominal. La enfermedad puede dar lugar a debilidad en el cuello y los brazos, y afectar posteriormente los músculos respiratorios y los músculos de la parte inferior del cuerpo.

Los síntomas no son provocados por la bacteria, sino por la toxina que ella produce. Por lo general se manifiestan entre 12 y 36 horas

después de la ingesta (con un plazo mínimo de cuatro horas y un máximo de ocho días).

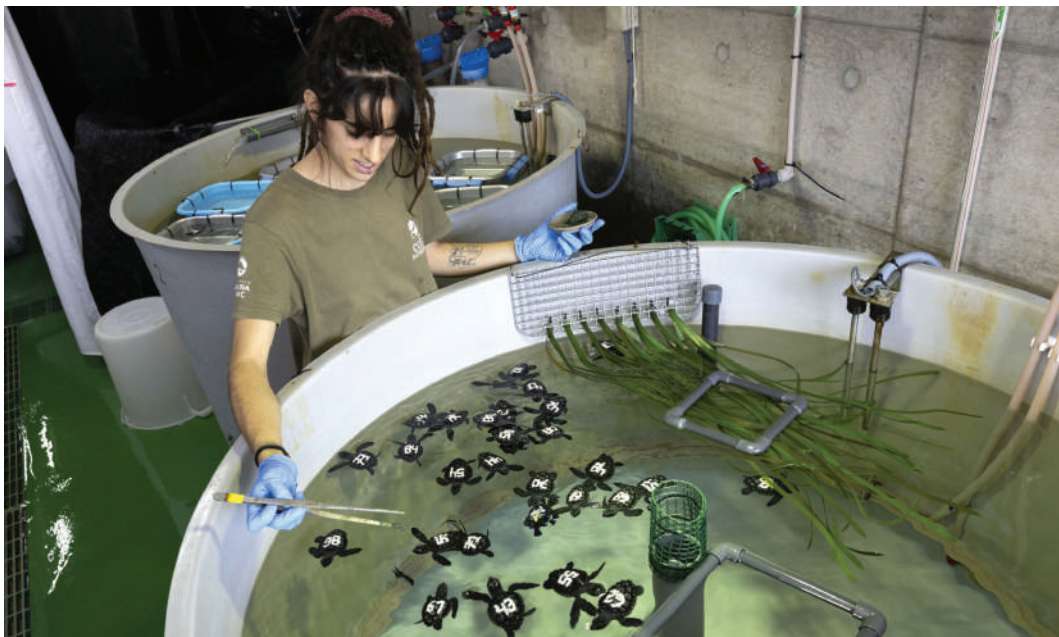
La incidencia del botulismo es baja, pero la tasa de mortalidad es alta si no se realiza un diagnóstico precoz y se dispensa sin dilación el tratamiento adecuado (pronta administración de antitoxina y atención respiratoria intensiva). La enfermedad puede ser mortal en el 5 a 10% de los casos.

Aunque las investigaciones llevadas a cabo en la planta de producción presumiblemente causante del brote no han podido demostrar una relación causa efecto entre los casos humanos de botulismo y el alimento sospechoso, la empresa ha introducido modificaciones en el proceso y en el sistema de autocontrol, tras su revisión, en relación con el peligro de presencia de toxina botulínica. Y se recomienda encarecidamente a los consumidores respetar las condiciones de conservación en refrigeración y de calentamiento antes del consumo en este tipo de alimentos, de acuerdo con las indicaciones de su etiquetado.

JESÚS MARTÍNEZ

Servei de Seguretat Alimentària
Conselleria de Salut

>>> El botulismo es una enfermedad grave que en determinadas ocasiones puede llegar a ser mortal, aunque es relativamente inusual. Es una intoxicación causada por la ingesta de alimentos contaminados con neurotoxinas muy potentes, producidas por la bacteria *Clostridium botulinum*.

Nidificacions emergents de tortuga babaua (*Caretta caretta*) i el programa de Head-Starting a les Illes Balears

Guillem FÉLIX TORRILLA¹ i Amalia GRAU JOFRE²

¹ Consorci de Recuperació de Fauna de les Illes Balears (COFIB). Ctra. Sineu, km 15'4, 07142, Santa Eugènia. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural. Govern de les Illes Balears - Fundació Natura Parc faunamarina@cofib.net

² Institut de Recerca i Formació Agroalimentària i Pesquera, Laboratori d'Investigacions Marines i Aqüicultura (IRFAP LIMIA), Govern de les Illes Balears, Av. Gabriel Roca 69, 07157, Port d'Andratx. Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural. Govern de les Illes Balears.

INTRODUCCIÓ

Les tortugues marines són un grup de rèptils molt antic i ben peculiar: les primeres tortugues marines varen aparèixer al Juràssic, evolucionant probablement a partir de tortugues d'aigua dolça. Les dues famílies de tortugues marines que perviuen actualment (Dermochelyidae i Cheloniidae) es varen establir a la mar fa més de 75 milions d'anys, en el període Cretàcic, juntament amb d'altres famílies ja extintes. Ambdues famílies constitueixen la superfamília de les tortugues marines. Dins d'aquesta, la tortuga comú o babaua (família Cheloniidae, espècie *Caretta caretta*) és la tortuga marina més comuna a les aigües espanyoles, on n'és relativament habitual observar juvenils i subadults de l'espècie i, més esporàdicament, alguns individus adults, majoritàriament d'origen oceànic, tant en albiraments a la mar com en les captures accidentals i en els avaraments a terra. Aquesta tortuga altament migratòria visita les nostres aigües per alimentar-se i passar gran part de l'any, si bé les zones estables de nidificació es localitzen a àrees molt allunyades de les nostres costes.

En aquest context, la nidificació d'aquesta espècie en platges del litoral espanyol es considerava anecdòtica fins fa pocs anys; emperò, aquest paradigma sembla que està canviant en la ac-

tualitat: desenes d'esdeveniments de nidificació estan succeint a la costa mediterrània peninsular des de 2001, suggerint que podria tractar-se d'un procés emergent de colonització, motivat molt probablement per l'augment de la temperatura superficial de la mar i de les platges. Per explicar aquest fenomen, la hipòtesi més acceptada en l'actualitat és que es tracta d'un mecanisme adaptatiu a l'escalfament global per superar les limitacions de la filopatria, pròpia de molts rèptils, en un intent de cercar latituds més septentrionals, i per tant menys calentes, que permetin una proporció de sexes més equilibrada per mantenir l'espècie, la qual cosa augmentaria les capacitats de dispersió de l'espècie i l'adaptabilitat a entorns canvians.

Quant a les Illes Balears, el primer intent de nidificació documentat a la història natural de les nostres illes es va produir al 2015, sense èxit. No va ser fins el 2019 quan es detectaren les dues primeres nidificacions amb èxit a l'illa d'Eivissa, nidificacions que es varen repetir al 2020 amb la detecció de 3 nius, 2 a Menorca i 1 a Eivissa. El 2021 i 2022 es detectaren 2 intents de nidificació sense posta a Formentera, ambdós a la platja de Migjorn. Aquest any 2023 s'han detectat 5 nius de tortuga babaua a les Illes Balears, 2 a Mallorca—essent la primera vegada que es documenta la nidi-

ficació de l'espècie en aquesta illa— i 3 a Eivissa, així com 3 intents que no han estat fructífers, i s'ha produït un rècord de nidificacions a la Mediterrània espanyola, amb un total de 28 nius enregistrats.

La colonització de noves àrees és un factor decisiu per una espècie amenaçada com és la tortuga babaua, sobretot si l'augment de temperatures lligat al canvi climàtic pot suposar la desaparició futura de les tradicionals àrees de nidificació—Grècia, Turquia, Xipre i Líbia—. La temperatura és un factor ambiental clau per la tortuga babaua, perquè no només afecta a la distribució dels adults, sinó que també determina el sexe de la descendència: la temperatura pivotal (aquella a la qual s'estableix una relació de sexes 1:1) és aproximadament de 29,3°C. Incubacions a temperatures més altes determinen un major percentatge de femelles i a temperatures més baixes es produeixen un major percentatge de mascles. L'augment de la temperatura de l'aire i de la mar provoca un augment de la temperatura de l'arena a la profunditat on es localitzen els nius de tortuga babaua a les platges de nidificació (40-50 cm). En aquest cas, la fenologia reproductiva determina una relació de sexes esbiaixada cap a la producció de femelles. Com a conseqüència plausible, les tortugues babaues estarien experimentant canvis comportamentals adaptatius que es manifesten canviant el rang geogràfic reproductiu.

Les característiques pròpies de la història vital i reproductiva de les tortugues marines les fan espècies altament vulnerables. Són espècies amb una tardana maduresa sexual, absència de cura parental de les cries, baixa supervivència dels nounats per depredació natural i alt grau de filopatria natal. A més, són rèptils poiquilotèrmics de reproducció estacional que presenten cicles de nidificació interanual (més de 2 anys) i tenen determinació sexual per temperatura. Per tot això, es considera la *Caretta caretta* una espècie amenaçada per la IUCN i catalogada com en perill pel llibre vermell dels vertebrats de les Illes Balears (2006), la presència de les quals és considerada indicadora del bon estat de conservació del medi marí a la Directiva Marc d'Estratègia Marina (DMEM, Directiva 2008/56/CE del Parlament i del Consell europeu de 17 de juny de 2008). És, per tant, necessari la focalització d'esforços en la protecció de les femelles reproductores en el moment de la nidificació, dels nius, de la descendència i dels hàbitats de reproducció. Moltes de les noves platges de la costa ibèrica mediterrània triades per les tortugues babaues per pondre tenen bones condicions naturals per a la nidificació, encara que estan altament antropitzades.

En aquest escenari, El Ministerio para la Transición Ecológica y Reto Demográfico (MITECO) del Gobierno de España establí un document d'estratègia de conservació, comú a totes les CCAA, de *Caretta caretta*. Dins aquest context, les diferents CCAA espanyoles litorals han dut a terme mesures de protecció com la translocació

>>> El primer intent de nidificació documentat a la història natural de les Balears es va produir al 2015, sense èxit.

Foto cedida pel COFIB.

de nius o programes de Head-Starting (PHS). El Head-Starting és una tècnica de conservació d'espècies que consisteix a criar en captivitat, des del naixement, animals silvestres d'espècies amenaçades durant un temps determinat abans de ser alliberats al medi natural, amb la finalitat d'augmentar-ne la supervivència. Referit a les tortugues marines, sol aplicar-se des de l'eclosió amb una duració que oscil·la entre els 10 i els 12 mesos de vida.

En aquest treball revisem la metodologia i els resultats del programa de Head-Starting (PHS) desenvolupat a les Illes Balears pel COFIB a les instal·lacions de l'IRFAP LIMIA. El COFIB és l'entitat responsable de la coordinació i la realització de les actuacions de PHS en els nounats de tortuga babaua a la CAIB, sota la direcció del Servei de Protecció d'Espècies de la Direcció General de Medi Natural i Gestió Forestal. La col·laboració entre els tècnics del COFIB i de l'IRFAP LIMIA ha permès dur a terme la incubació i el PHS dins les instal·lacions de l'IRFAP al Port d'Andratx.

METODOLOGIA

La gestió de les nidificacions i del PHS ve coordinada entre les diferents CCAA pel "Ministerio Para la Transición Ecológica y Reto Demográfico" (MITECO) dins del "Programa de Estrategias Marinas", concretament dins la "Estrategia para la conservación de la tortuga común (*Caretta caretta*) y otras especies de tortugas marinas en España", essent aquesta una competència de les pròpies CCAA.

Les nidificacions es gestionen en dos blocs: la protecció i vigilància dels nius i el PHS amb els nounats viables.

Protecció i vigilància dels nius

La localització d'un niu, mitjançant l'avís de l'albirament d'una femella adulta a la platja, bé la localització d'un rastre o bé la troballa de nounats sortint del niu, posa en marxa l'activació del protocol de nidificació. Els tècnics del departament de Fauna Marina del COFIB es desplacen a la platja i analitzen la situació per tal de protegir la posta. Seguint el protocol, i d'acord amb la conselleria es valora la translocació del niu a una platja més adequada en cas que la viabilitat d'aquest perilli. En qualsevol cas, un percentatge entre el 10 i el 25% dels ous es duu a incubació artificial a l'IRFAP

Foto cedida pel COFIB.

LIMIA, a temperatura controlada (entre 29,3 i 31 °C), per dues raons: per d'afavorir la eclosió de femelles, i per minimitzar els riscos (meteorològics, antropològics, etc) que comporta la incubació del niu a la platja. La resta dels ous viables— mai no inferior a 60 ous—, romanen a la platja al niu original, i es monitoritza la temperatura i humitat dins el niu, de forma continuada (amb data-logger) i durant tot el període d'incubació. La vigilància del niu es du a terme constantment per persones voluntàries que són coordinades pel departament esmentat del COFIB. La zona de nidificació es protegeix amb tancament perimetral i es proporciona informació addicional a la ciutadania amb cartells explicatius al lloc de nidació.

Es considera que la nidificació d'una tortuga babaua a la platja durant i la presència del niu durant tot el període d'incubació — de 45 a 60 dies—és una molt bona eina educativa i de sensibilització a la societat balear, així com als visitants de l'arxipèlag balear. Per aquest motiu, es duen a terme activitats d'educació ambiental *in situ*, que es complementa amb la instal·lació de cartellera informativa.

Programa de Head-Starting (PHS)

Si la posta resulta amb èxit, tots els nounats de tortuga marina (bé d'eclosió natural o bé d'incubació) són traslladats a l'IRFAP LIMIA per iniciar el PHS, que consisteix en la cria en captivitat, durant aproximadament un any, per tal que els individus assolixin una talla i pes (1,3 Kg) que els faci menys vulnerables a la depredació i d'altres factors limitants, una vegada reintroduïts al medi natural. Aproximadament als 1 o 2 mesos d'edat, es diversifiquen els centres de cria per minimitzar riscos dependents de les condicions d'estabulació, afegint nous centres al PHS: Fun-

dación Palma Aquarium, Centre d'Interpretació del Parc Nacional Marítim-Terrestre de Cabrera, L'Oceanogràfic (València), Acuarium de Sevilla i CRAM a Catalunya. A més, l'IRFAP LIMIA rep individus provinents d'altres CCAA per la mateixa circumstància.

Als nounats se'ls hi administra una dieta consensuada entre els centres gestors de tortugues que integren el PHS. La dieta consisteix amb una mescla triturada de peix blanc, peix blau, cefalòpodes, gambes i musclos, juntament amb vegetals (espirulina, espinacs), vitamines i oli de peix, que es subministra en diferents tomes al llarg del dia. La ració diària depèn del pes viu (PV) i de l'edat de l'individu i oscil·la entre el 5 i el 10 % del PV.

Es controlen periòdicament els paràmetres biomètrics individuals (talla, PV) dels individus sotmesos al PHS: el control és setmanal en el cas del PV, per poder adaptar la ració alimentària i com a profilaxi de detecció primerenca de disminucions de PV que puguin ser indicatives de processos infecciosos en incubació o de manca d'adaptació a les condicions d'estabulació. La periodicitat de la presa de talla varia al llarg del PHS: setmanalment durant les primeres setmanes i posteriorment cada 15 dies. Es mesura la LCR (longitud closca recta) i l'ACR (amplada closca recta).

Els individus s'identifiquen individualment mitjançant un codi numèric a les plaques vertebrals i/o costals de la seva closca amb pintura no tòxica blanca fins als 400g PV, quan són marcats amb un transponder intradèrmic (PIT TAG 8mm). Es manté un control individualitzat, també, de la data d'eclosió, del niu, del tipus d'incubació (natural o a incubadora) per poder analitzar l'efecte de les diferents variables en el creixement dels nounats.

A més, es prenen de forma rutinària mostres per anàlisi general de paràmetres hematològics (glòbuls vermells, hemoglobina, plaquetes i fórmula leucocitària) i bioquímics (proteïnes, glucèmia, valors renals, valors hepàtics i electròlits sanguinis) a tots els exemplars als 5-6 mesos de PHS. Es repeteix la presa de mostres i l'anàlisi general dues setmanes abans de l'alliberament d'aquests.

Les mostres de sang són enviades al departament de Genètica, Microbiologia i Estadística de la Universitat de Barcelona per l'anàlisi molecular parentiu (tant d'origen com de paternitat múltiple) i per l'assaig de la determinació hormonal del sexe (ja que el mètode actual de determinació del sexe dels juvenils és invasiu i s'efectua mitjançant laparoscòpia amb incisió en fosa prefemoral a partir dels 5 mesos de vida). La extracció sanguínia es pren del sinus venós ubicat a la part dorsal del coll (mètode internacionalment estandarditzat).

Tant la recollida de dades biomètriques com les mostres obtingudes ajuden a la detecció i diagnòstic de patologies infeccioses o metabòliques no detectades per simptomatologia, ampliant la informació sanitària disponible de l'espècie, pràcticament inexistent a les etapes juvenils. Per altra banda, també serveixen per obtenir-ne informació del paràmetres hematològics i bioquímics dels nounats, i deduir-ne un rang de referència en

ANY	DATA	LOCALITAT	NOMBRE D'OUS	TRANSLOCACIÓ	NAIXEMENTS	OUS NO VIABLES / TORTUGUES MORTES	HEAD STARTING	ALLIBERADES
2015	03/06/15	Port de Ses Caletes, Eivissa	-	-	-	-	-	-
	04/06/15	Santa Eulària des Riu, Eivissa	-	-	-	-	-	-
	05/06/15	Riu Santa Eulària, Eivissa	-	-	-	-	-	-
2017	3-10/06/15	Figueroles, Eivissa	-	-	-	-	-	-
2019	25/07/19	Platja d'en Bossa, Eivissa	58	58 a platja Es Cavallet	37	21/0	37	32
	29/07/19	Platja d'Es Cavallet, Eivissa	102	102 a platja Es Cavallet (Zona dunar)	0	102/0	0	0
2020	19/06/20	Punta Prima, Sant Lluís, Menorca	90 ous Sa Mesquida	40	48/2	40	38	
			25 incubadora Menorca	9	16/1	8	7	
			17 incubadora Mallorca	3	14/0	3	3	
	14/07/20	Cala Nova, Santa Eulària des Riu, Eivissa	78 ous Platja Es Cavallet	15	63/0	15	13	
			20 incubadora Mallorca	2	18/0	2	2	
05/09/20	Cala Pilar, Ciutadella, Menorca	2 ous romputs	-	-	-	-		
		Niu natural	61 natural al mar 26 exhumació	20/1	-	26	22	
2021	10/07/21	Platja Migjorn, Formentera	-	-	-	-	-	-
2022	20/06/22	Platja Migjorn, Formentera	-	-	-	-	-	-

Taula 1. Resum esdeveniments nidificació tortugues marines Illes Balears 2019 - 2022.

aquesta etapa de vida, avui en dia encara inexistent. L'establiment del rang de referència hematològica i bioquímica dels nounats permetrà detectar desequilibris (dietètics, immunitaris, infecciosos, així com la determinació d'agents estressants) dins el PHS.

RESULTATS

De 2014 a 2022 s'han enregistrat al litoral mediterrani espanyol un total de 102 esdeveniments de nidificació de tortuga marina (*Caretta caretta*), dels quals un 10,78% s'han produït al litoral Balear (n=11). Dins dels esdeveniments enregistrats a les Illes Balears, han resultat en niu i posta un total de 5. El resum dels resultats obtinguts apareix a la Taula 1.

A la Taula 1 es pot observar que, a l'any 2019 es van detectar els primers dos nius a l'illa d'Eivissa, un a Platja d'en Bossa el 25 de Juliol amb 58 ous, —que fou translocat a la platja d'Es Cavallet—, i un a la mateixa platja d'Es Cavallet amb 102 ous el 29 de Juliol. El 2020 es varen detectar 3 nius, 2 a Menorca i 1 a Eivissa. El niu de la platja de Punta Prima (Menorca) va ser translocat a la platja de Sa Mesquida i el de la platja de Cala Nova (Eivissa) fou translocat a la platja d'Es Cavallet. El niu de Cala Pilar (Menorca) va ser detectat en el moment de l'eclosió dels nounats, podent destinar al PHS els nounats no emergits en el moment posterior a l'avis de detecció. La translocació dels ous es realitza sempre amb l'objectiu d'assegurar la viabilitat dels ous i per tant l'èxit d'incubació i d'eclosió. Les causes de la translocació són múltiples: la temperatura de l'arena de la platja a la profunditat d'un niu de tortuga marina, el tipus d'arena o la humitat d'aquest, el grau d'ocupació de la platja o, fins i tot, la distància del niu a la línia de mar, per un possible perill d'inundació dels ous durant el període d'incubació.

Al 2019, les taxes d'eclosió van ser del 64% al niu de Platja d'en Bossa (n=37) i del 0% al niu del Cavallet. Dels nius del 2020, les taxes d'eclosió van ser del 60% al niu de Punta Prima (n=52), del 17% al niu de Santa Eulàlia del Riu (n=17) i del 80,5% al niu de Cala Pilar (n=87).

Del total dels nounats del 2019, el 94,6% (n=32) van finalitzar els 12 mesos de duració de PHS i van ser retornats al mar a la platja d'Es Cavallet. D'aquests, 10 exemplars varen ser alliberats amb transmissor satèl·lit extern, per tal d'avaluar les rutes de dispersió i el tant per cent de supervivència dels marcats. Dels 94 nounats del 2020, el 92,6% (n=87) varen ser alliberats a la mar a les platges de procedència respectiva als 12 mesos de PHS. En el moment de la reintroducció al mar, els exemplars dels nius de 2019 tenien un pes mitjà de 1,95 kg, una LRC mitjana de 23,58 cm i un ARC mitjà de 19,41 cm; els exemplars dels nius de 2020 foren reintroduïts amb un pes mitjà de 1,82 kg, una LRC mitjana de 21,63 cm i un ARC mitjà de 17,7 cm.

L'any 2023 ha resultat un any especialment rellevant quant a nidificacions al litoral Espanyol: 39 esdeveniments de nidificació dels quals 28 han estat nius enregistrats. D'aquests, el 20,5% dels esdeveniments han succeït a les Illes Balears (n=8) resultant en niu un total de 5: 2 a l'illa de Mallorca i 3 a l'illa d'Eivissa. L'èxit global d'eclosió del 2023 ha estat del 47%, obtenint 195 nounats de 413 ous.

CONCLUSIONS

Es considera molt positiu el resultat de la gestió del PHS, donat l'elevat percentatge de supervivència dels individus criats en captivitat (superior al 90% els 2 anys complets d'execució del PHS).

Malgrat la novetat i les dificultats que es deriven de la insularitat—que dificulta el desplaçaments immediats dels tècnics del COFIB a l'indret de posta—, ja s'han aplicat millores als protocols

d'actuació tant en cas de nidificacions com de PHS, relacionades amb la formació especialitzada del personal tècnic, i d'ubicació de material logístic a les diferents illes de l'arxipèlag.

L'èxit assolit en l'obtenció de juvenils viables de tortuga babaua mitjançant el PHS avala la continuïtat d'aquestes actuacions (control de nidificacions i PHS) per tal de millorar l'estat de conservació de l'espècie i l'assentament reproductiu a les Illes Balears.

Es considera necessària la complementació de les actuacions tècniques amb d'altres divulgatives i informatives (difusió de cartells i tríptics, notícies en premsa, visites a col·legis, etc) per tal de sensibilitzar i informar a la ciutadania balear davant la detecció, la comunicació i la cura dels nius i de les tortugues nidificants, perquè puguin actuar com a col·laboradors actius en la protecció de l'espècie, tenint en compte que la majoria de les platges de les Illes Balears tenen una forta presència humana als mesos de nidificació estival d'aquesta espècie (Maig - Octubre).

Cal fer un esforç per la conservació de les espècies catalogades i la protecció i conservació del medi marí, intentant minimitzar la interferència que la pressió humana exerceix, sense oblidar que el que veiem ara i avui és una foto d'un moment molt puntual de la evolució de la biodiversitat marina i dels ecosistemes, com a resposta als canvis globals que s'estan produint. Només el temps i els resultats de les investigacions ens donaran llum al que està passant.

AGRAÏMENT

Totes aquestes tasques de conservació haguessin estat impossibles de realitzar sense l'aportació/col·laboració desinteressada d'un gran nombre de particulars i d'entitats públiques i privades, a les quals volem fer participants dels bons resultats obtinguts.

Kami Van Bömmel, una vocación veterinaria desde los confines del sur

El relato es habitual y, en cierta medida, lógico. Y lo es porque los recuerdos y las vivencias que nos marcan en las edades tempranas suelen acompañarnos en el tiempo el resto de nuestras vidas. O, al menos, hasta que hemos recorrido un buen trayecto de ella y hemos llegado a la madurez. Tras quince años conversando con muchos colegiados y colegiadas para la revista, pocos son los casos que no se hayan dedicado a la veterinaria por vocación, muchos a raíz de los gratos recuerdos que conservan de su infancia, marcados por aquellas mascotas que los acompañaron en el hogar familiar o animales con los que coincidieron en el campo. Esa vocación se da también en Ingrid Van Bömmel (*L'Union*, 1978), pero con un 'ligero' matiz: en lugar de pasar aquellos años infantiles rodeada de perros, gatos, ovejas o cerdos, como otros tantos compañeros de profesión, lo hizo

con gacelas, loros o camaleones en su jardín. Conocida como Kami (como quiere que la llamen), a esta hija de padre alemán y madre francesa le tocó criarse en un pueblecito cerca de Lomé, capital de Togo (África), donde su progenitor trabajaba para una empresa internacional fabricante de cerveza. Con esa salvedad, el resto del relato coincide con tantos otros y tantas otras: su amor por los animales le llevó a estudiar Veterinaria. "Imagina el escenario en un pueblecito de la África negra en los años 80. Todo el día en la calle, de casa a la escuela, caminando y jugando por caminos de tierra con todo tipo de animales por todas partes. Una vida en armonía que me marcó. No había plan B. Veterinaria o veterinaria", asegura.

Kami permaneció en África hasta los 18 años, cuando finalizó el bachillerato. Entonces decidió marcharse a Alemania, donde por una cuestión de incompatibi-

lidades académicas (tuvo que esperar a que le tradujeran el Bachillerato del francés al alemán) y los 'números clausus', no pudo ingresar de inmediato en la Universidad para cursar Veterinaria. "Además, yo había hablado y estudiado toda mi vida en francés, mi lengua materna, y aunque entendía perfectamente el alemán no lo hablaba ni escribía con suficiente solvencia como para afrontar unos estudios superiores. Así que aproveché la situación para formarme como secretaria de dirección plurilingüe y aprender alemán. Fueron dos años de impasse muy positivos", recuerda la veterinaria. Kami se matriculó en la *Justus-Liebig-Universität* de Giessen, una localidad situada a unos 70 kilómetros al norte de Fráncfort, a los 20 años de edad. No le costó entrar en la rueda universitaria ni en las materias. Recuerda que lo peor eran los niveles de formol que inhalaban en la Facultad. "Seguro que eran superiores a los

permitidos. De hecho, acabaron cerrando aquellas aulas del laboratorio y nos pasaron a otras dependencias”, apunta sonriendo. “La carrera fue lo que quería hacer. Los dos primeros años fueron sencillos y luego me gustó todo lo que hicimos. Mi idea inicial fue especializarme en exóticos e hice prácticas en distintos zoológicos de Fráncfort y Berlín, pero lo deseché porque no acabó de gustarme la manera de trabajar de estas empresas”, añade.

Una experiencia que contribuyó a fortalecer su vocación fueron las prácticas que realizó durante distintos veranos en una clínica de Lippstadt con un veterinario, el Dr. Ulrich Beerhues, al que considera su mentor e inspiración. “Era un veterinario de película porque hacía de todo y todo bien. Por las mañanas tenía la consulta abierta y por las tardes cogía su auto y se iba a granjas. Aprendí muchísimo con él y todavía mantenemos el contacto”, explica, añadiendo que las últimas noticias que ha tenido es que se ha cansado y se limita a pasar consulta. En esa época sucedieron los atentados del 11-S en Estados Unidos, en 2001. “Todos nos acordamos de dónde estábamos cuando sucedió la tragedia”, recuerda Kami. Si el doctor Beerhues le ayudó con el oficio, el doctorado universitario consiguió lo opuesto. “Tras licenciarme intenté hacer el doctorado en la universidad. Era una investigación sobre un producto que debía aplicarse a los neonatos cuando nacen prematuros para que la ventilación artificial no les causara daño. Entre que cada día tenía que matar a una rata y que me sentí muy poco acompañada, acabé agotada y decidí dejarlo. Durante un tiempo me sentí frustrada por no haber podido acabar el doctorado en la universidad, pero luego vi que aquello no estaba hecho para mí”, asegura.

En 2007, Kami decidió coger sus títulos e iniciar una nueva experiencia lejos de Alemania, donde había pasado la última década. Su primera idea fue irse a Canarias pero acabó en Mallorca “por una confusión”, ríe. Una vez aquí decidió quedarse. Más tras encontrar trabajo rápidamente en *Eurotierklinik*, en el Arenal, donde permaneció dos años. Tuvo un rápido encaje por cuestiones idiomáticas, aunque estuvo dos meses para empezar a comprender a la clientela no alemana. “La ATV traducía las conversaciones, pero era frustrante porque yo explicaba mu-

>>> Kami, nacida en Francia, se crio y vivió en África hasta los 18 años, rodeada de gacelas, loros o camaleones en su jardín.

chas cosas y sus traducciones eran muy breves. Yo creo que se perdía información”, recuerda divertida. El elevado volumen de trabajo y, especialmente, la frecuencia (asumió urgencias) provocó su salida. “Decidí marcharme y hacerme autónoma. Busqué local, hice estudio de mercado y vi que muchos clientes alemanes residían en Lluçmajor. Así que decidí abrir mi propio negocio aquí”, explica.

Kami alquiló un local y en 2010 abrió sus puertas, con tan ‘mala suerte’ que coincidió con la obertura de otros tres centros veterinarios en el municipio. “Al principio pensé lo peor y me inundó la incertidumbre. Menuda coincidencia. Pero la verdad es que desde el primer día hemos tenido trabajo y no hemos parado”, cuenta hoy, trece años más tarde. Ella piensa que el factor idiomático le ayudó rápidamente a abrirse camino y el boca a boca hizo el resto. Se rodeó de un buen equipo (Dolors García, ahora de baja por maternidad es su compañera veterinaria, y cuenta con dos ATVs, Carol y Tracy). Ahora incluso he empezado a tener clientes alemanes que viene desde Cala Rajada porque, al pa-

recer se retiró un veterinario que trabajaba allí, cuenta. Durante el Covid empezó a dar citas, sistema que ha implantado y con el que funciona mejor, aunque reconoce que a determinados clientes, sobre todo alemanes, les cuesta pedir hora: “El otro día vino un paciente desde santa Ponsa para que le mirara una verruga y yo estaba haciendo una cirugía”, cuenta. Hace unos años adquirió el local y el año pasado se compró una finca donde ha establecido su hogar, señal de que se queda en Mallorca. “En estos años me he mudado varias veces y ahora me compré una finca. Ya soy toda una terrateniente”, bromea. En su casa, a veces, mantiene animales moribundos que le llevan a la clínica u otros que encuentra, como erizos o aves, y los ha recuperado. Su vocación traspasa las paredes de su clínica. Preguntada sobre el futuro del negocio se muestra clara: “He conseguido lo que quería. Hacer lo que sé a mi manera”.

Cuando finalizó sus estudios de Veterinaria Kami pudo regresar a Togo. Sus padres le pagaron el billete de avión para que recordara sus raíces: “Volví a Lomé y me costó encontrar la casa. Había cambiado todo tanto... Recuerdo que hacía un calor insoportable, que la ciudad había crecido mucho y que todo era más feo. La ciudad había engullido mi casa y no quedaba nadie. Tampoco había armonía en la convivencia. El viaje sirvió en ese momento para cerrar la puerta de los recuerdos y curarme”. Su infancia allí le sirvió para convertirse en lo que es hoy.

Entra en vigor la Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals

La norma defineix el marc normatiu que ha de permetre assolir la màxima protecció dels drets i benestar dels animals, però arriba amb molts punts pendents de desenvolupament reglamentari i generant dubtes per als veterinaris en punts com l'eutanàsia, les colònies felines o l'intrusisme

El passat 29 de setembre entrà en vigor a tota Espanya la Llei 7/2023, de 28 de març, de protecció dels drets i el benestar dels animals. L'objectiu de la norma és regular el reconeixement i la protecció de la dignitat dels animals per part de la societat i la seva finalitat, definir el marc normatiu que permeti assolir la màxima protecció dels seus drets i benestar. La Llei, aprovada el passat mes de març, consta de 81 articles i diverses disposicions addicionals.

El COVIB considera que és una norma necessària i positiva per quant suposa un avanç en les garanties i la protecció dels animals, en general, i d'aquells que viuen en l'entorn humà en particular. "Estam d'acord en la conveniència d'una llei que aborda una qüestió que fins ara només estava regulada per normatives autonòmiques, i que dóna força i recolza la sensi-

>>> L'aplicació de l'eutanàsia, només justificada quan es compromet seriosament la qualitat de vida de l'animal (...), és un dels punts que planteja més incertesa i inseguretats als veterinaris per la dificultat i la falta de garanties que es produirà en molts de casos.

bilitat social existent cap als animals", ha dit el seu president, Ramon Garcia. Però, per altra banda, el Col·legi s'ha mostrat crític amb la "complexitat de la norma" i amb les confusions que pot generar, amb els conseqüents problemes per al propi col·lectiu i per als propietaris d'animals de companyia. Així, en el transcurs dels darrers mesos, el COVIB ha organitzat jornades informatives dirigides als seus col·legiats, ha difós totes les comunicacions que al respecte han arribat i ha atès totes les consultes des del seu departament tècnic i jurídic, consultes a les que no sempre ha estat possible donar resposta donada la complexitat i les mancances del contingut de la Llei. "El Col·legi ha hagut de fer molta feina per dur al plànol quotidià tot el que referia la llei, atendre moltes consultes sobre qüestions que ni nosaltres mateixos enteníem i presentar al·legacions, coincidint amb altres Col·legis, que en part han estat incorporades", ha dit Garcia. Un dels principals problemes amb què es trobà la llei en la primera fase de tramitació va ser que no comptà amb la participació ni la veu del professional veterinari, un fet inaudit que acabà sent corregit per part del Ministeri.

Així, un dia abans de la seva entrada en vigor, el Col·legi organitzà una roda de premsa en la que va fer una completa valoració de la llei i la situació que generava. En ella, Ramon Garcia va estar acompanyat per Pilar Garcia, veterinària clínica, i Toni Puig, assessor jurídic del Col·legi.

"La Norma ha estat envoltada de controvèrsia i incertesa des del primer moment i la seva llarga i complexa tramitació ha generat molt de debat i, sobretot, **inseguretat i dubtes** en diferents àmbits, especialment en el nostre", s'apuntà. El president del COVIB mostrà la seva frustració amb la interrupció del desenvolupament reglamentari de la norma, un fet que ha situat al llarg de mesos en un escenari d'incertesa absoluta a molts col·lectius que treballen amb animals i als que afecta la seva entrada en vigor. "La conjuntura política ha paralitzat el procés d'elaboració dels reglaments que permetrien haver concretat els requisits i procediments de moltes de les matèries regulades. Ara no sabem quan es reprendrà la feina, des de quin departament ministerial s'abordarà, si es manté o no la DG dels Drets dels Animals, quines seran les prioritats ni si les idees i sensibilitats actuals es mantindran o seran distintes. Haurem d'esperar i fer feina amb les eines que ens deixa el text publicat", assenyala Garcia.

Però no tot varen ser crítiques. En la vessant positiva el COVIB destacà la regulació que estableix la Llei de la cria d'animals en considerar que la cria té una incidència directa no només en la proliferació no desitjada d'animals sinó en el seu comportament futur. També l'ampliació de la identificació obligatòria dels cans a moixos i fures, amb xip, i d'aus, mitjançant l'anellament, l'obligatorietat de l'assegurança de responsabilitat civil, les llistes po-

sitives d'animals de companyia, l'aplicació de mesures com evitar l'ús del collars elèctrics, etc. i, en definitiva, la constitució d'un marc normatiu allà on els particulars podran acudir per conèixer un poc més les seves obligacions amb els animals de companyia i silvestres en captivitat.

DIFICULTATS

Eutanàsia. La pràctica de l'eutanàsia només estarà justificada amb l'única finalitat d'evitar el patiment per causes no recuperables que comprometi seriosament la qualitat de vida de l'animal o quan concorrin motius de seguretat per a les persones o la salut pública, i sempre sota control i criteri veterinari. Segons el COVIB, l'aplicació de la Llei en aquest punt generarà problemes quan s'hagi de plantejar un cas específic de tractament al que un propietari no pot fer front del cost o un cas d'agressivitat. S'ha traslladat aquest punt al Ministeri per poder tenir més garanties.

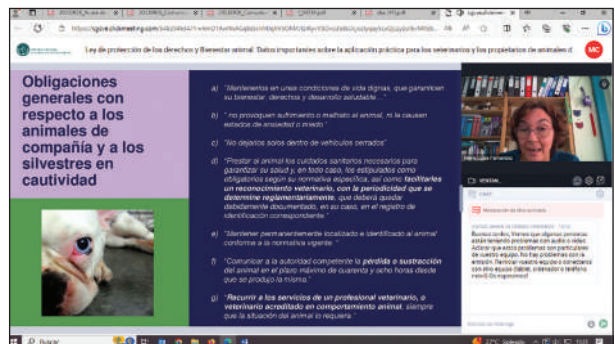
Intrusisme. La creació d'un registre professional del comportament animal pot donar peu a casos intrusisme professional. Des del COVIB s'entén que l'única figura que pot diagnosticar i prescriure un tractament és un titulat veterinari, circumstància que no queda suficientment clara.

Paper del veterinari municipal. Malgrat que bona part de les matèries regulades afecten de ple als ajuntaments, competents en pràcticament la gran majoria de temes relacionats amb els animals de companyia, a la Llei ni apareix una figura que és clau: la del veterinari municipal. A Balears hi ha molt pocs municipis que comptin amb aquest professional. I els que hi ha, és veuran molt afectats per aquesta norma, que els condicionarà directament a la seva feina. El COVIB considera que s'ha perdut una bona oportunitat per ordenar tots aquests assumptes.

Colònies felines. La llei estableix el marc normatiu per a la gestió de colònies felines en llibertat, una gestió que recau en les administracions locals o municipals i una realitat en la pràctica totalitat de municipis. S'han establert moltes obligacions per als ajuntaments i per a la ciutadania i s'ha incidit en tots els aspectes relacionats amb el benestar dels moixos, però s'han plantejat només de passada els aspectes negatius associats, com les molèsties als veïnats, l'impacte sobre la biodiversitat o el risc per a la salut pública, deixant un marge molt estret de maniobra als responsables municipals que les hauran d'autoritzar. Sigui com sigui, l'obligació d'esterilitzar tots els moixos que marca la Llei és un punt molt positiu perquè a llarg termini es pot arribar al control d'aquestes poblacions.

MÉS DE 1.500 PERSONES, CONNECTADES AL SEMINARI WEB DE L'OCV SOBRE LA LLEI

L'OCV organitzà uns dies abans de l'entrada en vigor de la Llei un seminari web amb informació rellevant sobre l'aplicació pràctica de la norma per als veterinaris i els propietaris d'animals de companyia que va córrer a càrrec de la presidenta del Col·legi de Tenerife i responsable de l'Àrea d'Animals del Companyia del Consell General, Maria Luisa Fernández. S'hi arribaren a connectar 1.500 manescals de tot arreu

Un Sant Francesc de rècord

El col·lectiu veterinari de Mallorca celebra la festivitats del seu patró, Sant Francesc d'Assís, amb un acte que supera tots els registres d'assistència

El Col·legi Oficial de Veterinaris de les Illes Balears celebrà a Mallorca la festa del patró de la professió, Sant Francesc d'Assís, el passat dia 11 d'octubre a l'hotel Valparaíso, a Palma, com ve sent habitual els darrers anys. En aquesta ocasió se superaren totes les expectatives i més de 350 persones confirmaren la seva assistència a un acte institucional i social que serveix de punt de trobada anual de la professió. A l'acte d'enguany es va fer una menció especial al col·legiat Tolo Matas per la feina divulgativa de les competències que té el professional veterinari en l'àmbit de la higiene i seguretat alimentària i de la salut pública que duu anys fent a través de la televisió autonòmica, potenciant la imatge de la nostra professió. Així mateix, es lliuraren les diferents insígnies col·legials, els representants del Govern dedicaren unes paraules al col·lectiu i el president del COVIB destacà alguns aspectes d'actualitat veterinària. Poste-

>>> La junta de govern acordà fer una menció especial al col·legiat Tolo Matas per la seva especial implicació en la difusió i promoció de la salut pública veterinària en els darrers anys.

riorment se serví el sopar-bufet, es realitzà el sorteig de col·laboradors i la vetlada acabà amb barra de bar i unes hores de música a càrrec de dos *deejays*.

L'acte institucional reuní una àmplia representació política i institucional, començant per la consellera de Salut, Manuela Garcia Romero; i el conseller d'Agricultura, Pesca i Medi Natural, Joan Simonet. També hi varen ser presents Llorenç Bauzà i Sebastià Pujol, regidor i director general, respectivament, de l'Àrea de Medi Ambient, Sostenibilitat, Espais Naturals i Benestar Animal de l'Ajuntament de Palma; Antonio Bennàsar, degà de la Facultat de Medicina de la UIB; Joan Besalduch, president de la Reial Acadèmia de Medicina de les Illes Balears; Tomeu Anguera, president d'honor del COVIB; i representants de diferents col·legis oficials com Guiem Torres, vicepresident del Col·legi de Farmacèutics; Laura Garcinuño i Susane Herrero Tarilonte, del Col·legi de Dentistes; Mateu Oliver, degà del Col·legi d'Enginyers Industrials; Javier Torres, degà del Col·legi de Psicòlegs; i Tomàs Alias, degà del Col·legi de Fisioterapeutes.

La secretària del COVIB, Àlicia Ruiz, donà inici a la sessió llegend el jurament hipocràtic de la professió i conduí l'acte de lliurament d'insígnies col·legials. Posteriorment es donà pas a la veterinària Amparo Jover, qui introduí a un dels homenatjats

de la vetlada, el veterinari Tolo Matas. Amics des de petits, Jover destacà les qualitats humanes del seu amic, així com les seves aptituds i intel·ligència. Després de rebre la distinció, Matas agafà el torn de paraula per agrair el reconeixement i per explicar la seva vessant pedagògica i divulgativa aplicada a l'opinió pública, una faceta de la que ha fet gala des de fa temps en el camp acadèmic. Llicenciat en veterinària per la Universitat de Saragossa, Matas (Palma, 1964) s'ha dedicat a la docència des de 1993. És expert universitari en nutrició humana i dietètica per la Universitat de Cadis i també soci fundador i consultor de l'empresa Servicios de Seguridad Alimentaria. Actualment és, des de fa anys, professor de Processos de la indústria alimentaria i cap del corresponent departament a l'IES Josep Sureda i Blanes de Palma.

SALUT MENTAL

El president del Col·legi, Ramon Garcia, continuà l'acte amb un discurs en el que destacà el paper rellevant que ha assolit la figura del veterinari en les tres normes aprovades enguany: la regulació del veterinari d'explotació; el RD de medicaments

EN RECORD DE TRES COMPANYS ABSENTS. A l'acte es dedicaren unes paraules de record als tres veterinaris finats en els darrers mesos: Sebastià Cardell, veterinari de camp a Mallorca, especialment en vaques de llet, i funcionari del Servei de Ramaderia de la Conselleria d'Agricultura; Miquel Rosselló, veterinari titular de Palma i posteriorment del sector sanitari de Palma de la Conselleria de Salut; i Juan Antonio Esquella Duque de Estrada, impulsor i auditor del Consell Regulador de la DO Formatge Maó, i gestor de finques agropecuàries familiars a Menorca.

veterinaris i la Llei de protecció dels drets i benestar dels animals, i apuntà que és moment de ser responsables. "Fa anys que parlem de One Health i, a la fi, aquest enfocament comença a plasmar-se sobre el paper, enllaçant de forma clara i evident la relació entre la salut humana i l'animal. Els legisladors han comptat a la fi amb la professió, així que ara ens toca exercir

amb responsabilitat les funcions que ens designen i que remarquen el nostre paper clau en el benestar animal, en la prescripció dels medicaments veterinaris, que és una competència exclusiva de la nostra professió a Espanya, i en l'elaboració i seguiment dels programes de gestió integral de les explotacions ramaderes, que tenen una incidència directa sobre la salut dels animals i de les persones", apuntà. Garcia també parlà del canvi que s'està donant en el món empresarial de la clínica de petits i de la vulnerabilitat del professional veterinari, introduint el concepte de salut mental i anunciant una sèrie d'iniciatives per conèixer, acompanyar i incloure els veterinaris (que presenten els pitjors indicadors en esgotament, depressió i suïcidi entre les professions sanitàries) en els programes específics de la nova DG de Salut Mental del Govern.

DIGITALITZACIÓ

Finalment, el president del COVIB va fer referència a la progressiva digitalització de processos en el Col·legi, amb l'objectiu del RIACIB "per tal de poder eliminar progressivament el paper, incorporar les noves exigències de la Llei de benestar animal i millorar l'eficàcia de la gestió i la sostenibilitat", digué. Garcia avançà l'acord adoptat recentment entre el COVIB i el Col·legi d'Enginyers Industrials de Balears per tenir facilitats en la digitalització a través de la seva oficina Acelera-Pyme.

Finalment, el president del COVIB agraià la presència de la gent assistent, especialment la dels dos responsables de l'Executiu balear, que clausuraren l'acte, la de l'equip d'administratives del COVIB i membres de la Junta per la seva feina i llançà el desig de continuar treballant entre els veterinaris i amb la resta de col·lectius sanitaris per "millorar la salut i el benestar dels animals i, en conseqüència, la de tota la ciutadania dins aquest enfocament indissociable de una sola salut. La unió, col·laboració i respecte interprofessional és fonamental i des del COVIB sempre estarem disposats a encetar iniciatives i projectes comuns que beneficiïn a la nostra professió i a la societat en general".

INSÍGNIES. Els següents col·legiats i col·legiades recolliren les insígnies col·legials. Plata: Ulia Amaya Espindola García, Sarah-Maria Riegelneegg, Magdalena Cladera Capó, Raimundo Reus Ruiz, Maria Antonia Ballester Vidal, Maria Florencia Baudino, Akylina Skoura i Mireia Aldaya Ugarte. Or-plata: Eugeni Matas Vidal. Col·legiació honorífica: Daniel Augusto Magrini.

Sant Francesc a Menorca i a les Pitiüses

Els col·legiats i les col·legiades De Menorca, Eivissa i Formentera celebraren Sant Francesc d'Assís amb sengles trobades en les que es repartiren les insígnies col·legials i es va fer repàs del darrer any en clau veterinària. A Menorca Rafel Coll va rebre el diploma honorífic, Caroline Langlois

la insígnia de nova col·legiada i Sebastià Truyols, la de 25 anys de col·legiació; mentre que a Eivissa Joan Riera i Arturo Ramos reberen la insígnia pels seus 25 anys i Federico Luseti com a nou col·legiat. Enhorabona a tothom i molts d'anys!

Curs en línia “Escola de famílies per una alimentació saludable i sostenible”

En el context del Dia Mundial de l'Alimentació, que se celebra el 16 d'octubre, s'ha anunciat el llançament del curs en línia “Escola de famílies per una alimentació saludable i sostenible”. Aquesta innovadora proposta neix de la col·laboració entre la Confederació Espanyola d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnat (CEAPA), l'entitat Justícia Alimentària i l'Institut d'Estudis sobre Desenvolupament i Cooperació Internacional de la Universitat del País Basc (Hegoa).

Amb l'objectiu principal de fomentar pràctiques alimentàries sostenibles i saludables, el curs pretén ser una eina que permeti a les famílies impulsar canvis transformadors tant en l'àmbit educatiu com en el domèstic.

El programa educatiu es divideix en tres mòduls fonamentals:

1. Qui ens alimenta? – Aquesta secció posa el focus sobre el funcionament de la producció agroalimentària. Explora com un reduït nombre de corporacions domina la majoria del mercat i brinda consells pràctics sobre com adaptar els nostres hà-

bits de consum per afavorir opcions més sostenibles des d'un punt de vista social, ambiental i econòmic.

2. Cuidant la nostra alimentació – Més enllà d'oferir una base en nutrició, aquest mòdul està dissenyat per facilitar recomanacions pràctiques per garantir que infants i joves adoptin una dieta alimentària saludable.

3. Nous models d'alimentació escolar – Aquí, els participants descobriran estratègies per transformar l'entorn alimentari dels centres educatius, des de millorar el menú del menjador fins a introduir canvis positius en els berenars de l'alumnat.

Una de les principals avantatges d'aquest curs és la seva flexibilitat. Sent completament gratuït, permet a les persones usuàries avançar al seu propi ritme i, a més, contarán amb un equip de professionals disposat a resoldre qualsevol dubte o inquietud.

Per aquelles persones interessades en aprofitar aquesta oportunitat i transformar els seus hàbits alimentaris en pro d'un món més sostenible, poden inscriure's a través del formulari proporcionat per l'organització, disponible a la pàgina web <https://alimentareseducar.org/escuela-de-familias-para-una-alimentacion-saludable-y-sostenible/>

El curs està disponible en català, castellà i gallec, i pròximament també en euskera i àrab.

El curs s'emmarca dins el programa *Escola de mares i pares per al foment d'una alimentació sana i sostenible* d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible, desenvolupat per Justícia Alimentària i Hegoa i finançat per l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional al Desenvolupament (AECID).

A les Illes Balears, des de Justícia Alimentària, estam treballant en diferents processos en l'àmbit educatiu per millorar l'alimentació escolar i que aquesta respongui a paràmetres de justícia social, de salut, de sostenibilitat i d'educació. En aquest sentit, també hem establert aliances amb altres entitats a través de la plataforma «Alimentant el futur», per tal de fer una major incidència i arribar a tots els agents implicats.

Veterinària Es Port

*Voleu que els vostres col·legues coneguin com i on feis feina? Si estau interessats en que la vostra clínica surti a la revista **veterinària**, no heu de fer res més que posar-vos en contacte amb el Col·legi mitjançant la pàgina web www.covib.org*

Màrian González i Sara Redondo es conegueren fa uns anys gràcies a una amiga comú, també veterinària, que les presentà quan les dues meditaven fer un canvi professional. Cercaven iniciar un trajecte empresarial i veterinari propi, coincidiren en objectius i arrencaren l'aventura a Portocristo, el poble de Màrian i lloc de residència de Sara. Transcorria l'any 2019.

Màrian, llicenciada a Còrdova, ja havia estat empresària a Nouclínic, a Manacor, entre 2005 i 2017, després d'haver fet uns anys d'urgències per a Canis, Balmes i San Fernando. Posteriorment treballà una època per compte aliena i acabà fent un pensament de tornar a muntar el seu negoci: Per la seva banda, Sara, natural de Madrid i llicenciada per la Universitat de Lleó, havia fet feina a diferents clíniques a Inca, Son Servera i Can Picafort després d'arribar a l'illa per una temporada l'any 2013... i ja duu una dècada. Naixia així Veterinària Es Port, per setembre de 2019,

després de 5 mesos de bogeria, paperassa, plànols, reformes... i poc abans de la pandèmia del Covid-19. "En aquell moment passàrem unes setmanes d'incertesa perquè no sabíem cap on prendria la situació, però la veritat és que no hem deixat de fer feina", diu Màrian.

Ubicada a la transitada Avinguda dels Pins del nucli costaner manacorí, Veterinària Es Port és una petita clínica que ofereix un servei de proximitat i qualitat. Tot i les reduïdes dimensions de l'espai, uns 85 metres quadrats, no ha aturat de créixer des de que arrencà. Situada a la planta baixa d'un edifici residencial, a local llogat que era una sabateria, la clínica consta d'una recepció amb sala d'estar i espai de tenda, dues consultes, una sala amb laboratori i hospitalització, un quiròfan i un pati que li dona llum i aire a la part de darrere. Les sales estan separades amb vidres, un fet que afavoreix la sensació

FITXA

Nom: Veterinària Es Port.

Titular: Maria Àngela González i Sara Redondo.

Adreça: Avda. dels Pins, 3. Portocristo.

E-mail: veterinariaportocristo@gmail.com

Obert des de: Setembre de 2019.

Equip humà: Dues veterinàries i una auxiliar clínica veterinària.

Serveis: Cirurgies de teixits blancs, medicina general i preventiva, hemograma, ecografia, medicina interna, hospitalització de dia, consultes en general i vacunacions.

d'amplitud i la lluminositat de l'espai. "Inicialment la idea era obrir com a consultori", explica Màrian, "però progressivament vàrem veure que podíem fer més coses, ens engrescàrem i hem treballat amb la idea d'anar a més. Sense pressa però també sense pausa", afegeix.

Les dimensions de l'espai condicionen un poc les aspiracions empresarials

de les dues sòcies: "Som ambicioses però també realistes. La nostra idea és continuar creixent en la mesura del que puguem", adverteix Màrian. De fet, les veterinàries cerquen un tercer veterinari per poder incorporar-lo amb relativa immediatesa i així ampliar l'horari d'obertura i, d'aquesta manera, donar major i millor servei. Actualment, la clínica obri de dilluns a dissabte. Dilluns i divendres dematí i horabaixa, de dimarts a dijous tot el dia i dissabtes dematí. "Coincidim moltes hores a la clínica i ens agrada poder xerrar dels casos. A més, ens compenentram bé perquè Sara es dedica més específicament a uns àmbits, com la medicina felina, i jo a altres com les cirurgies, ulls o els cans grans", somriu.

Màrian apunta que fins ara cada any han pogut realitzar una inversió per millorar i ampliar servei, un fet que xerra prou bé des del punt de vista empresarial i assistencial. "Sempre que la realitat ens ho permeti tractarem d'invertir en la clínica perquè significa repercussió positiva en el negoci", assegura.

La clínica treballa amb una clientela resident, tot i que de vegades han tingut casos de visitants esporàdics que passen uns dies a l'Illa o arriben en barca i necessiten un servei, la majoria de vegades amb certa urgència. Demanada sobre com han arribat a la gent, la veterinària es mostra clara: "Pens que el boca a boca funciona molt bé. Portocristo no és tan gran i al final tothom acaba sabent que hi ha una clínica i com treballa", diu. En aquest punt Màrian reconeix la figura de Rosa Calderón, que amb el seu Consultori veterinari Portocristo duu més anys amb el negoci obert, però es dedica més a la clínica de camp.

La clínica compta també amb una ATV,

Cristina Gomila, que completa l'equip i no se li escapa cap detall del dia a dia. A més, s'encarrega de gestionar el seu perfil d'Ins-

tagram (@veterinaria_porto_cristo), on s'informa de diferents casos, ofertes i curiositats d'interès per als seus seguidors.

Actualización de los Focos de la Enfermedad Hemorrágica Epizootica

El Laboratorio Central de Veterinaria (LCV) de Algete ha confirmado a mediados de octubre (al cierre de esta publicación) nuevos casos de enfermedad hemorrágica epizootica en nueve nuevas comarcas, todos ellos en explotaciones de bovino desde el último informe de estado del 4 de octubre. En total, se han confirmado un total de 196 focos desde el 14 de julio, con presencia de la enfermedad en toda la península. Tan sólo Baleares y Canarias están libres de focos.

Según lo establecido en el Reglamento Delegado (UE) 2020/688 de la Comisión, de 17 de diciembre de 2019, los movimientos para vida hacia otros Estados miembros están restringidos desde todo el territorio peninsular, aunque los movimientos a matadero están permitidos. Tampoco se establece ningún tipo de restricción con relación al movimiento o consumo de productos de estos animales (carne, leche, piel, etc.).

NOVEDADES

Con objeto de recopilar información sobre de la situación epidemiológica, se está siguiendo el criterio de confirmar en Algete o en los laboratorios regionales; y notificar el primer foco detectado en cada comarca, realizando los Servicios Veterinarios Oficiales un seguimiento del resto de comunicaciones de sospechas clínicas en explotaciones y cotos en cada comarca, así como una monitorización más intensiva en determinadas explotaciones y cotos afectados, con objeto de valorar impacto real de la enfermedad en el campo.

La Enfermedad Hemorrágica Epizootica (EHE) es una enfermedad vírica infecciosa no contagiosa, causada por un virus ARN de la familia Reoviridae, género Orbivirus. Es transmitida por vectores del género Culicoides y afecta gravemente a los ungulados salvajes (ciervos, gamos y corzos), aunque también a bovinos, en los que es grave o mortal.

Cabe recordar que se trata de una enfermedad animal de Declaración Obligatoria que no afecta a las personas.

Fallecen dos personas ingresadas por virus del Nilo Occidental en Extremadura

A mediados de octubre se han confirmado las muertes de dos personas que permanecían ingresadas en centros hospitalarios de Extremadura, infectados con el virus del Nilo Occidental. Además, la Junta de Extremadura va informando periódicamente de la evolución de otros pacientes que permanecen ingresados con síntomas compatibles de la enfermedad. El pasado 20 de julio se confirmaba en España el primer foco de la enfermedad del año 2023, concretamente en un équido que mostró sintomatología, en Valencia, y en agosto, se notificó un nuevo foco, esta vez en Andalucía, en otro équido. Posteriormente, en Cataluña y Extremadura también se han notificado casos, siendo especialmente grave las noticias que llegaban de esta última comunidad autónoma.

NUEVO INFORME TÉCNICO SOBRE EL AVANCE DEL VIRUS WEST NILE

Al respecto, la ECDC y la EFSA han publicado recientemente un informe técnico en el que dan una visión general de la situación epidemiológica de esta enfermedad en la UE y evalúan su impacto en la salud pública y animal. El propósito del dictamen es proporcionar evidencia científica para fortalecer la vigilancia, la prevención y el control de las infecciones por el virus del Nilo Occidental establecido en la UE. La infección por el virus del Nilo Occidental se considera endémica en varios países de la UE y ha ido ampliando su alcance geográfico hacia las zonas del norte. Según los expertos, el VNO tiene un alto impacto en la salud pública de algunos países de la UE, donde se debe mantener una vigilancia estacional para la detección temprana en nuevas áreas o países, y así informar a las autoridades sanitarias.

BREVES

Ciclo formativo de bienestar emocional en el profesional veterinario

A finales de octubre dio comienzo en el Colegio un ciclo formativo sobre bienestar emocional dirigido a los colegiados y colegiadas. El Síndrome del Burnout, el maltrato animal, la gestión de conflictos entre compañeros, la comunicación de malas noticias, los insultos, amenazas y el acoso en redes sociales o la eutanasia serán algunas de las temáticas abordadas en este ciclo. El COVIB ha enviado toda la información vía circular.

España recupera el estatus de país libre de viruela ovina y caprina

El MAPA ha procedido en septiembre a levantar las medidas de restricción en la zona de restricción adicional, que abarcaba las provincias de Albacete, Ciudad Real, Cuenca y Toledo. Tras no detectarse ningún foco desde mayo de este año España re-

cupera así el estatus de país libre de viruela ovina y caprina de una patología que no se detectaba desde 1968. El primer caso se detectó el 19 de septiembre de 2022 y se han confirmado un total de 30 focos de la enfermedad en explotaciones de Andalucía y Castilla-La Mancha.

Publicado el RD 696/2022 sobre videovigilancia en los mataderos

El 24 de agosto se publicó en el BOE el Real Decreto 695/2022, de 23 de agosto, por el que se establecen medidas para el control del bienestar de los animales en los mataderos mediante la instalación de sistemas de videovigilancia. Con esta norma, impulsada por AESAN, se obliga a los mataderos a instalar un sistema de videovigilancia que permite la realización de controles de bienestar de los animales adicionales a los que ya se efectúan habitualmente.

El COVIB realitza un primer contacte amb els nous responsables de Ramaderia i Salut

Les reunions són qualificades de “molt profitoses” per part dels representants col·legials

Després de les eleccions arribaren els escrutinis i, posteriorment, les negociacions per formar govern. Una vegada acabades les reunions vingueren les designacions i les preses de possessió. Les responsabilitats en la branca de Ramaderia (Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural) recaigueren en l'enginyer agrònom Joan Simonet, mentre que les de sanitat (Conselleria de Salut), en la metge anestesiològa Manuela García Romero. La presa de possessió va ser per juliol. El Col·legi, molt interessat en mantenir un diàleg fluid i directe amb els responsables institucionals, demanà audiència i després de l'estiu arribaren les dues reunions.

RAMADERIA

La trobada amb el conseller Joan Simonet i el director general d'Agricultura, Ramaderia i Desenvolupament Rural, Fernando Fernández, (qui ja ocupà el càrrec en l'anterior Executiu), transcorregué en un clima agradable i profitós. S'abordaren els temes prioritaris per a aquesta nova legislatura, com són el paper del veterinaris d'explotació dins el nou marc legislatiu de la seva activitat; el procés de digitalització del RIACIB, que ja ha donat les seves primeres passes i que requerirà d'una modificació normativa; la situació de l'activitat veterinària al sector equí, amb qüestions com el Pla sanitari equí, les cel·les d'enterrament de cavalls o el distribuïdor de productes reproductius; i la nova Llei de Benestar Animal, entre d'altres qüestions. Per part del COVIB, els assistents varen ser Ramon Garcia, Marta Càrdenas i Vicenç Busquets.

SALUT

Unes setmanes més tard la trobada va ser amb la nova consellera, Manuela García Romero, antiga presidenta del COMIB, que va estar acompanyada per la seva cap de gabinet, Ester Paglialonga, i Juan Simonet Borràs, director general de Prestacions, farmàcia i Consum. Per part del COVIB, la vicesecretària Ana Sancha i la vocal Margarita González Valle acompanyaren el president, Ramon Garcia. Es tractaren, entre d'altres, la situació dels veterinaris, una seixantena, de la DG de Salut Pública, principalment al Servei de Seguretat Alimentària, amb el seu encasellament, pocs recursos i la manca d'accés al sistema d'especialitats en ciències de la salut, i s'introduí la importància del seu paper a la nova Agència de Salut Pública. Es parlà també de la potenciació de la figura del veterinaris en l'àmbit de la seguretat alimentària per a la realització de tasques de control de mercats permanents i no permanents i fires i mostres de cuina, de la posada en marxa de programes específics per intercanvi d'informació sanitària aprofitant les noves tecnologies, de la necessitat d'establir la prescripció electrònica veterinària a la CAIB i de mantenir la comunicació i la feina conjunta en el Programa de control del medicament veterinari en els centres. Finalment, el COVIB es posà a disposició de la Conselleria per col·laborar amb la nova Direcció General de Salut Mental per reconèixer la problemàtica i poder establir programes de prevenció i abordatge.

REUNIÓ AMB JAIME MARTÍNEZ, NOU BATLE DE PALMA

Una representació de la junta col·legial va ser rebuda a Cort pel nou batle de Palma, Jaime Martínez, per tractar una sèrie de qüestions de transcendència per al sector dins l'àmbit municipal de Ciutat, com són l'aplicació de la Llei 7/2023, de protecció dels drets i del benestar dels animals, amb la possibilitat de col·laboració mútua en projectes destinats a l'aplicació de la norma; el benestar dels animals de les galeries de Palma; i el paper dels professionals veterinaris en l'àmbit de la seguretat alimentària en el control de mercats permanents i no permanents, fires i mostres de cuina. El batle va estar acompanyat per Maria de Lourdes Roca, Segona Tinenta de Batle de Serveis Socials, Educació, Participació Ciutadana, Joventut, Interculturalitat i Igualtat.

PRESENTADO POR HOSPITAL VETERINARI CANIS

Elena Llinás Basterra, Luis Riera Mas (Acred. AVEPA Cardiología)

Se presentó al hospital un gato macho de 15 años, común europeo, castrado, indoor estricto, que no convivía con otros animales, no vacunado recientemente ni testado FIV-FELV, por dificultad respiratoria. El tutor no describió antecedentes médicos conocidos.

Hacia un mes, había detectado un cuadro de disfonía que había evolucionado a afonía, tos seca y disfagia, actualmente el gato sólo era capaz de ingerir comida húmeda. Creía que había perdido peso, pero desconocía su peso anterior.

Durante el examen físico general se observó una CC pobre 3/9 y una disnea inspiratoria con ruidos de vías altas; ronquidos, estridores. El resto del EFG fue normal.

1. ¿Cuál sería tu diagnóstico diferencial? | 2. ¿Cuáles serían las pruebas diagnósticas recomendables?

cas clínic. resolució

DIAGNÓSTICO DIFERENCIAL

El diagnóstico diferencial incluye: **Patología laríngea**: neoplasias (linfoma, carcinoma de células escamosas, indiferenciado), parálisis laríngea (idiopática, secundaria a: traumatismos o abscesos, tiroidectomía, neoplasias que infiltran o comprimen el nervio recurrente laríngeo, polineuropatías) laringitis (viral por FCV, FHV-1, bacteriana, alérgica, secundaria a aspiración de reflujo gástrico o inhalación de sustancias irritativas) edema laríngeo. **Patología nasofaríngea**: estenosis nasofaríngea, pólipos o neoplasias nasofaríngeas, cuerpo extraño, infecciosas (enf. fúngicas: aspergilosis, parasitarias; miasis). **Patología traqueal**: cuerpos extraños, neoplasias.

PRUEBAS COMPLEMENTARIAS

Se realizaron **radiografías de tórax** en proyección laterolateral y dorsoventral en las que se observó hiperinsuflación pulmonar severa. (Fotos 1 y 2). No se observaron masas aparentes. Se realizó una analítica con **hemograma y bioquímica completa** en la que no había alteraciones.

Se realizó una **laringoscopia** de urgencia tras administración de butorfanol y oxigenoterapia durante premedicación e inducción, realizada con propofol a dosis / respuesta y anestesia inhalatoria sevofluorano.

Durante la laringoscopia se observó una **masa laríngea** de gran tamaño que obstruía el paso del aire. (Foto 3).

Se realizó una exéresis paliativa de la masa laríngea por **láser de CO2**, se mandaron las muestras de biopsia a laboratorio.

Se hospitalizó al paciente con un pronóstico muy reservado.

El resultado de las biopsias reveló un **carcinoma infiltrativo indiferenciado** de posible origen glandular; el principal diagnóstico que se consideró fue un adenocarcinoma de las glándulas de la

Fotos 1 y 2.

mucosa. No se pudo descartar un posible carcinoma de células escamosas indiferenciado sin maduración escamosa.

Pese a que inicialmente el paciente mejoró, empezó a comer y respiraba mejor, días después de la intervención recidivó la sintomatología respiratoria y falleció al poco tiempo tras una parada cardiorrespiratoria.

DISCUSIÓN

Algunos estudios describen que en las enfermedades laríngeas en gatos la incidencia de **neoplasia laríngea prima-**

ria alcanza el 28-34% de los casos. Según la literatura, el **linfoma** es la neoplasia primaria laríngea más diagnosticada en gatos siendo el **carcinoma de células escamosas** la segunda más común. Los adenocarcinomas o **tumores indiferenciados** de células redondas se han descrito en pocos casos.

Aunque las metástasis tumorales en la región laríngea son raras, se han reportado casos de gatos con sospecha de estas lesiones secundarias a adenocarcinomas cutáneos de glándulas apocrinas y/o glándulas salivares.

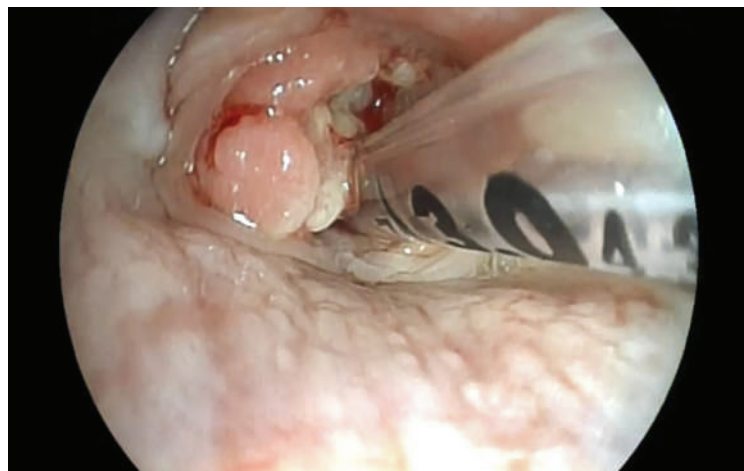

Foto 3.

COL·LEGIATS**ALTES****1375 - Iñigo Bilbao de Agueda**

Des de l'1 de juliol de 2023

1376 - Bárbara Maria Reynés Vicens

Des de l'1 de juliol de 2023

1377 - Mikel Calvo Royuela

Des de l'1 de juliol de 2023

1378 - Raimundo Reus Ruiz

Des de l'1 de juliol de 2023

1325 - Sara Amores Sugrañes

Des de l'1 de juliol de 2023

1379 - Margalida Bennàssar Mir

Des de l'1 d'agost de 2023

1380 - Michelle Paez Barro

Des de l'1 d'agost de 2023

1381 - Tania García Moll

Des de l'1 d'agost de 2023

1382 - María Florencia Baudino

Des de l'1 d'agost de 2023

1383 - Ana Garzón Santos

Des de l'1 d'agost de 2023

1299 - Laura Rebollo Sánchez

Des de l'1 de setembre de 2023

1384 - Gema Zapata Vízuet

Des de l'1 de setembre de 2023

1385 - Pilar de la Torre Arribas

Des de l'1 de setembre de 2023

BAIXES**1292 - Agnès Roig Mari**

Des del 5 de juny de 2023

1231 - Anaïs Filippa Vancheri

Des del 20 de juny de 2023

1298 - Pau Benet Moya

Des de l'1 de juliol de 2023

1349 - Sandra Dols Menargues

Des del 6 de juliol de 2023

1354 - Carla Valdés I Galiana

Des del 31 de juliol de 2023

515 - Francisca Mª Palou Femenia

Des de l'1 d'agost de 2023

1365 - Sandra Gómez Portero

Des del 12 d'agost de 2023

1271 - Diana Carolina Villoria León

Des del 21 d'agost de 2023

1343 - Judith Rico Link

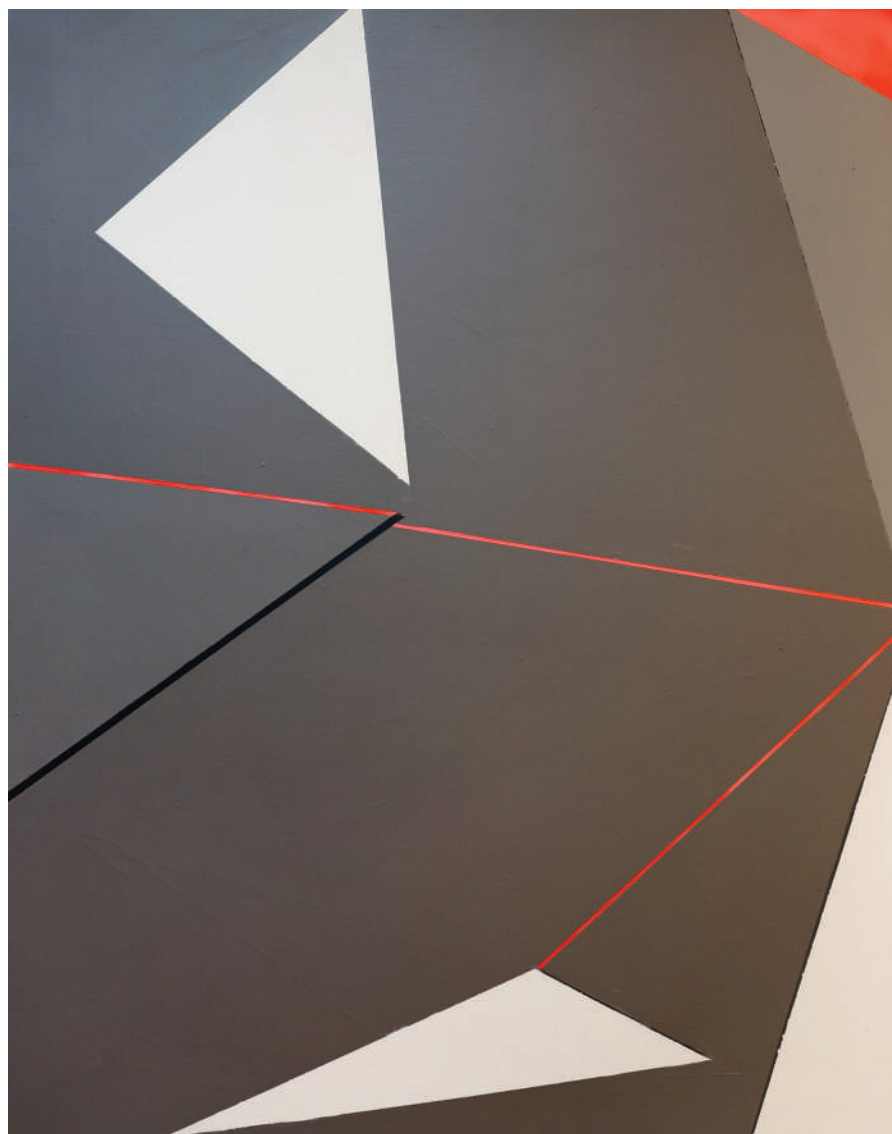
Des del 31 d'agost de 2023

CENTRES VETERINARIS**ALTES****Consultorio Veterinario Menorca**

C/ Santa Victoria, 30 -Maó

Titular: **Caroline Langlois****Hospital Mallorca Veterinaris Mivet**

Disseminat Polígon 47 - Manacor

Titular: **Ágata Torres Benito****(no col·legiada)**Directors facultatius: **Mª Rosa Fàbregas i Oriol Puig**

El llenguatge geomètric de Carlos Cartaxo, al COVIB

Carlos Cartaxo (Valladolid, 1978) ha estat, amb una de les seves obres, el protagonista del darrer trimestre a l'espai artístic permanent i rotatori que munta el Col·legi a la seva seu.

Llicenciat en Belles Arts per la Universitat de Salamanca, viu i treballa a Madrid. La seva feina com a pintor s'ha vist representada en diverses exposicions col·lectives del territori nacional entre les quals destaca 'No tags' a XF Proyectos, Madrid; 'Grados, Aristas' a HDT Gallery, Segòvia; 'Lenguajes del papel VIII', Galeria Fernando Pradilla, Madrid; 'Línea', galeria Pep Llabrés, Mallorca; 'Alta fidelidad' a la Universitat Miguel Hernández d'Elx organitzada per la col·lecció Martínez-Lloret i '60 años de geometría' a la Llotja de Calatrava amb la col·lecció Ars Citerior.

Diuen d'ell que la seva obra explora els límits entre la bidimensionalitat de l'espai pictòric i la pintura expandida i que el seu llenguatge troba ecos en l'abstracció geomètrica, cosa que l'impulsa a fer treballs en tres dimensions. Totes les imatges que crea semblen sorgir de l'experiència de l'arquitectura i el disseny contemporanis i de la vida a la ciutat. La seva és una pintura autoreferencial i metalingüística.

ART AL COVIB

Esta PROpuesta es para ti, de PROfesional a PROfesional.

Te abonamos el 10%
de la cuota de
colegiado hasta 50
euros

Si eres miembro del **Col-legi Oficial de Veterinaris de Les Illes Balears** te abonamos el 10 % de tu cuota de colegiado o asociado, con un máximo de 50 euros por cuenta.

La bonificación se realizará un único año para cuotas domiciliadas durante los 12 primeros meses, contando como primer mes el de la apertura de la cuenta. El pago se realizará en cuenta el mes siguiente de los 12 primeros meses.

Esta oferta es válida hasta el 31/12/2023 para nuevos clientes con la cuota domiciliada en una cuenta de la gama Sabadell PRO.

Contacta con nosotros e identifícate como miembro de tu colectivo y un gestor especializado te explicará con detalle las ventajas que tenemos para PROfesionales como tú.

Te estamos esperando

